

DOPALACZE KRADNĄ ŻYCIE, TAKŻE GŁUCHYM

dr n. o zdr. Łukasz Kołodziej, mgr Katarzyna Podgórní, mgr Jakub Józefiak



Nowy Sącz, grudzień 2015

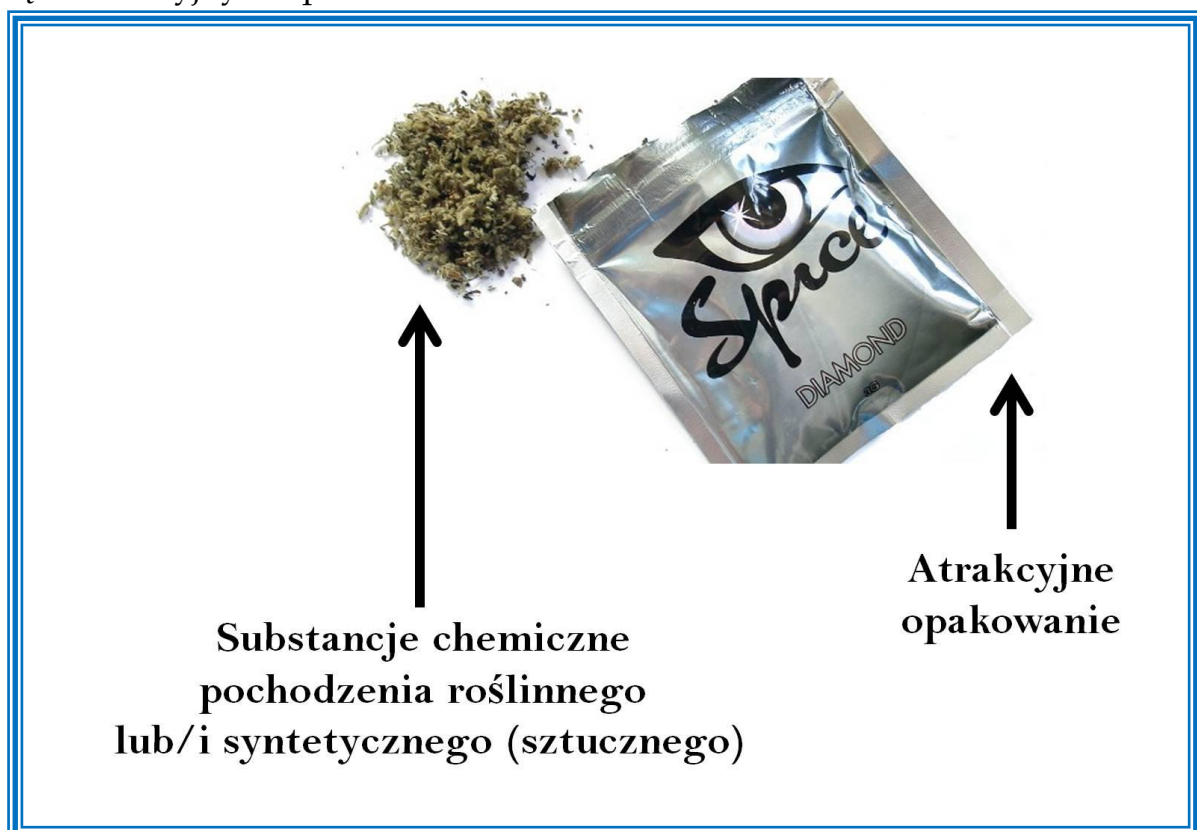
Niniejsza pozycja dotyczy dopalaczy, a skierowana jest przede wszystkim do środowiska osób Głuchych i ich otoczenia społecznego. Mamy jednak nadzieję, że każda osoba zainteresowana tematyką dopalaczy znajdzie tu coś interesującego dla siebie.

Życzymy miłej lektury!

1. Czym są dopalacze i czy są one narkotykami?

Dopalacze (ang. *designer drugs*) to potoczna nazwa różnych produktów, które mają za zadanie zmienić stan świadomości użytkownika. Sprzedawane są w atrakcyjnych opakowaniach, które mają zachęcić klientów do kupowania i zmniejszyć lęk przed zażyciem substancji niewiadomego pochodzenia. Dopalacze wywierają wpływ na mózg dzięki temu, że zawierają w sobie różne substancje chemiczne, które najczęściej są bardzo trujące.

Rysunek 1. Każdy dopalacz zawiera w sobie substancje chemiczne, które mają za zadanie zmienić świadomość użytkownika. Produkty te często sprzedawane są w atrakcyjnych opakowaniach.



Niektóre dopalacze są legalną alternatywą dla narkotyków, ponieważ nie zawierają w sobie substancji odurzających. **NIE OZNACZA TO JEDNAK, ŻE SĄ ONE BEZPIECZNE DLA ZDROWIA.** Wynika z tego tylko tyle, że dana substancja nie została jeszcze wpisana na listę związków chemicznych, które uważane są za narkotyki. Tylko niektóre dopalacze zawierają w sobie legalne zamienniki narkotyków. W wielu znajdują się jednak substancje zakazane. Z tego też względu dopalacze uważane są za narkotyki, a osoba, która je przyjmuje (ćpa) staje się ćpunem.

2. Rodzaje dopalaczy

Ze względu na sposób działania dopalaczy produkty te można podzielić na:

- a) pobudzające;
- b) naśladujące działanie marihuany;
- c) halucynogenne.

To, co wyróżnia dopalacze spośród innych narkotyków, to nieprzewidywalność efektu ich spożycia. Nikt nie jest w stanie przewidzieć, jak się zachowa po zażyciu dopalacza. Dzieje się tak, ponieważ każde opakowanie takiego produktu zawiera nieco inną, неповtarzalną kombinację substancji chemicznych w rozmaitych proporcjach.

3. Dlaczego dopalacze sprzedawane są jako produkty kolekcjonerskie?

Każdy dopalacz jest produktem unikatowym, ponieważ zawiera jedyny w swoim rodzaju skład chemiczny, w bliżej nieznanych proporcjach. Ze względu na swoją wyjątkowość, spełnia on zatem kryteria wyrobu kolekcjonerskiego, który nie jest dostępny w masowej sprzedaży.

Umieszczenie na opakowaniu dopalacza informacji o tym, że produkt nie nadaje się do spożycia i jest wyrobem kolekcjonerskim ma również zabezpieczyć producentów oraz sprzedawców dopalaczy przed kłopotami ze strony np. policji, a także ich dystrybutorów przed ewentualnymi pozwami osób, które się nimi zatrwały.

Rysunek 2. Informacje umieszczone na opakowaniach dopalaczy mają chronić ich producentów oraz dystrybutorów przed organami ścigania i pozwami osób zatrutych tymi środkami.

DOPALACZ	SOK
<p>Na opakowaniu dopalaczy często znajduje się informacja, że jest to produkt nie do spożycia oraz że jest przeznaczony dla osób pełnoletnich. Najczęściej brakuje informacji na temat jego składu chemicznego, producenta i jego danych kontaktowych.</p>	<p>Na opakowaniu produktu spożywczego czy przemysłowego znajdują się informacje na temat składu chemicznego produktu, daty ważności oraz dane kontaktowe producenta.</p>

4. Dlaczego tyle osób zatruto się dopalaczami?

W przeciwieństwie do klasycznych narkotyków, dopalacze nie zawierają w sobie 1 substancji chemicznej, ale są mieszaniną różnych środków – jedne działają na mózg np. pobudzająco, podczas gdy inne hamująco. Jednoczesne przyjęcie 2 takich substancji może spowodować „przeciążenie” w układzie nerwowym, prowadząc do nieodwracalnego uszkodzenia mózgu i innych organów wewnętrznych człowieka. Oprócz bliżej nieokreślonego składu chemicznego każdego dopalacza

zawiera on substancje w różnych ilościach, co dodatkowo komplikuje możliwość odtrucia.

Kolejnym powodem, dlaczego dopalaczami można się łatwo zatruć, są bardzo często amatorskie warunki ich produkcji. Producenci wytwarzają tego rodzaju środki z adnotacją „nie do spożycia”, dlatego nie ma możliwości, aby ktokolwiek mógł kontrolować warunki ich wyrobu pod względem jakości czy higieny. Producentom dopalaczy nie zależy na przestrzeganiu warunków sanitarnych – mogą one zawierać w sobie substancje chemiczne zabrudzone innymi środkami, odchodami zwierząt i ludzi, przeterminowane czy zawilgocone. Na rysunku 3 pokazano autentyczne zdjęcia z akcji policji, w wyniku której zlikwidowano wytwórnię dopalaczy. Na zdjęciach tych warto zwrócić uwagę na panujący w niej bród.

Rysunek 3. Dopalacze wytwarzane są często w amatorskich warunkach, co przyczynia się do dużej liczby zatruc tymi produktami.




5. Jak wygląda typowe zatrucie dopalaczami?

Ze względu na to, że każdy dopalacz jest неповtarzalnym produktem, bardzo trudno jest przewidzieć typowy przebieg zatrucia tego rodzaju wyrobami. Jak może wyglądać zatrucie dopalaczem prezentuje rysunek 4 oraz film na YouTube (<https://www.youtube.com/watch?v=OJmestanhqU>), który powstał w ramach kampanii „Dopalacze kradną życie”, koordynowanej przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.

Bohaterem filmu jest chłopak, który przywieziony zostaje do szpitala w stanie pobudzenia – krzyczy, rzuca się i chce uciec. Na filmie słychać dźwięk urządzenia monitorującego pracę serca pacjenta, który wskazuje na bardzo szybkie bicie serca, lecz po chwili serce nie wytrzymuje tak dużego pobudzenia i zatrzymuje się. Przedstawiony obraz nie jest ani fikcyjny, ani incydentalny, gdyż podobne sceny rozgrywają się w szpitalach w całej Polsce. Zatrucie dopalaczem może mieć więc przebieg gwałtowny, z zagrożeniem zdrowia i życia. Lekarzom trudno jest leczyć taką osobę, ponieważ nie wiedzą dokładnie, czym chory się zatruł.

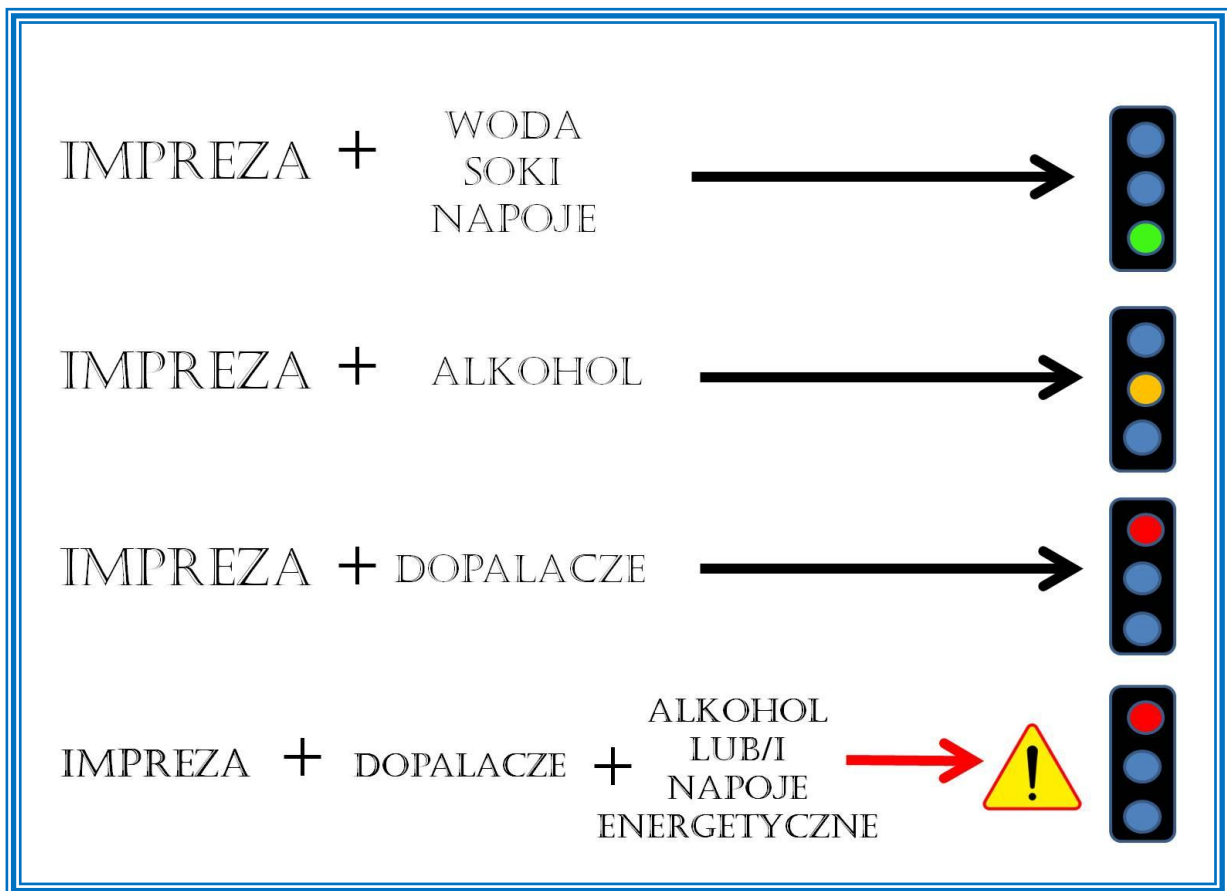
Rysunek 4. Najczęściej spotykane objawy zatrucia dopalaczami.

<p>Dopalacze pobudzające:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podwyższone ciśnienie krwi • Zaburzenia psychiczne z halucynacjami i pobudzeniem • Zaburzenia pracy serca • Udar mózgu • Zawał serca 		<p>Dopalacze halucynogenne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przyspieszony puls • Trudności w oddychaniu • Sztywność mięśni • Uszkodzenie nerek • Silne pobudzenie • Niepokój • Bezsenność • Wahania nastroju • Przenikliwy lęk • Panika • Utrata kontroli nad własnym zachowaniem • Próby samobójcze
<p>Dopalacze naśladujące działanie marihuany:</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Gonitwa” myśli • Nerwowość, stany lękowe • Wymioty, problemy z mówieniem, miganiem, chodzeniem • Zaburzenia psychiczne • Podwyższone ciśnienie krwi i tętna • Bóle w klatce piersiowej, drgawki 		

Przebieg zatrucia dopalaczami zobrazowany został też na filmie przygotowanym przez Głuchą młodzież z Krakowa (<https://www.youtube.com/watch?v=syEze6GDytU>). Widać na nim sceny z normalnej imprezy, w trakcie której dochodzi do zatrucia dopalaczami. Pokazano tu również sceny, w których aktorzy spożywają dopalacze, popijając je alkoholem oraz paląc papierosy i/lub marihuanę. **MIESZANIE RÓŻNYCH SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH JEST SZCZEGÓLNIENIEBEZPIECZNE.** Już nawet popicie dopalacza napojem energetyzującym, np. Redbull, może doprowadzić do poważnych powikłań. Dzieje się tak dlatego, że napoje tego typu zawierają w sobie olbrzymie dawki kofeiny, która działa pobudzająco. Jeżeli dopalacz też zawiera w sobie tego rodzaju substancje, to może dojść do ich przedawkowania.

Na rysunku 5 pokazano schematycznie zasady związane z bezpiecznym spożywaniem różnych napojów na imprezach.

Rysunek 5. Szczególnie niebezpieczne jest mieszanie dopalaczy z innymi substancjami (np. alkoholem) czy niektórymi produktami spożywczymi (np. napojami energetyzującymi).



6. Co zrobić, kiedy widzimy, że ktoś z naszych kolegów chce zażyć dopalacz lub zauważamy narastające objawy zatrucia?

W przypadku, kiedy widzimy, że ktoś chce zażyć dopalacz, można spróbować porozmawiać z taką osobą i zapytać, czy wie, co chce zrobić. Można również zachęcać ją do zaprzestania eksperymentowania z dopalaczem. Kiedy jednak ktoś ma wyraźną ochotę zażyć dopalacz, to nie należy powstrzymywać go na siłę. **WYRYWANIE, NISZCZENIE DOPALACZA MOŻE WYWOŁAĆ U JEGO WŁAŚCICIELA AGRESJĘ.**

Gdy widzimy, że ktoś zażył dopalacz, **NIE NALEŻY PANIKOWAĆ**. Nie każde spożycie dopalacza musi zakończyć się tragicznym zatruciem. Należy jednak obserwować taką osobę i upewnić się, że nic jej nie zagraża.

Na przygotowanym przez Głuchą młodzież filmie dziewczyna zatruta dopalaczami mdleje na sali pełnej ludzi, a znajdujące się obok koleżanki starają się jej pomóc (<https://www.youtube.com/watch?v=syEze6GDytU&feature=youtu.be&t=1m52s>). W realnej sytuacji może się zdarzyć, że osoba zatruta zostaje opuszczona przez kolegów lub też traci przytomność np. w łazience i nikt tego nie zauważa. Z tego też względu tak ważne jest to, aby zwracać uwagę na stan zdrowia osoby, która spożyła przy nas dopalacz. **W PRZYPADKU GAWŁTOWNEGO POGARSZANIA SIĘ SAMPOCZUCIA BEZZWŁOCZNIE NALEŻY ZADZWONIĆ POD NUMER ALARMOWY 112.**

Jeżeli osoba zatruta dopalaczami zaczyna zachowywać się agresywnie, podobnie jak bohater filmu „Dopalacze kradną życie” (<https://www.youtube.com/watch?v=OJmestanhqU>), to również należy powiadomić służby medyczne albo policję. **TWOJE BEZPIECZEŃSTWO JEST NAJWAŻNIEJSZE!!!** Z tego też względu nie należy narażać się na bezpośredni kontakt z osobą pobudzoną narkotykami.


7. Czy dopalacze uzależniają podobnie jak inne narkotyki?

Dopalacze są produktami zawierającymi mieszaniny różnych substancji w bliżej nieokreślonych proporcjach. Trudno jest więc jednoznacznie stwierdzić, czy dana mieszanina ma działanie uzależniające i jak szybko może dojść do rozwoju uzależnienia. Z dotychczasowych obserwacji wynika, że zatrucia dopalaczami stanowią bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia i życia. Może się zdarzyć, że osoba zażywająca dopalacze zanim się uzależni, to wcześniej może umrzeć lub zostać kaleką. Dopapalacze prowadzą też do szybkiego rozwoju poważnych chorób psychicznych, które trudno się leczy. Potencjalnie zatem dopalacze mogą uzależniać, ale ich stosowanie wiąże się z większymi stratami zdrowotnymi niż stosowanie tradycyjnych narkotyków.

8. W jaki sposób rodzice/koledzy mogą zorientować się, że ich dziecko/kolega, koleżanka weszło w kontakt z dopalaczami i innymi substancjami psychoaktywnymi?

Istnieje szereg bezpośrednich i pośrednich objawów, które mogą wskazywać na to, że ktoś zaczął używać narkotyków czy dopalaczy. Rysunek 6 może pomóc w rozpoznaniu niepokojących oznak przyjmowania środków psychoaktywnych. Osobom zainteresowanym tą tematyką polecamy też niniejszy film (<https://www.youtube.com/watch?v=kA8tUldwtFQ&feature=youtu.be>).

Rysunek 6. Na co zwrócić uwagę, jeżeli podejrzewasz, że Twoje dziecko lub znajomy może mieć problem z dopalaczami?

<p>Objawy fizyczne:</p> <ul style="list-style-type: none">• Często przekrwione oczy• Poszerzone źrenice• Zwężone źrenice• Uporczywy kaszel• Napady „wilczego głodu”• Brak apetytu		<p>Objawy psychiczne:</p> <ul style="list-style-type: none">• Nagłe zmiany zachowania, nastroju• Nadwrażliwość na krytykę• Zmiana rytmu dobowego• Izolowanie się od rodziny, przyjaciół• Zmiana grona znajomych• Narastające problemy w szkole/pracy• Kradzieże
---	---	--

Wyczuwalny zapach substancji chemicznych w pokoju dziecka, kolegi

9. Gdzie w Internecie można znaleźć rzetelne informacje na temat dopalaczy?

Osobom zainteresowanym tematyką dopalaczy polecamy następujące strony internetowe:

- www.dopalaczekradnazycie.pl
- dopalaczeinfo.pl
- www.narkomania.pl
- <http://dopalaczeinfo.pl/strony/test-pun>

Pod tym adresem znajduje się krótki test, który może pomóc znaleźć odpowiedź na pytanie, czy ktoś używa narkotyków w sposób problemowy.

Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii wydało również poradnik pt. *O lekach, marihuanie, dopalaczach bez historii*, skierowany przede wszystkim do rodziców oraz opiekunów (<http://www.kbpn.gov.pl/portal?id=3040687>).

10. O czym jeszcze należy wiedzieć, jeśli chodzi o dopalacze?

Na filmie przygotowanym przez Głuchą młodzież pokazano następującą scenę: czas się cofnął, dziewczyna odmówiła spożycia dopalacza, a tym samym nie zatrula się (<https://www.youtube.com/watch?v=syEze6GDytU&feature=youtu.be&t=3m11s>). **PAMIĘTAJ, W ŻYCIU REALNYM CZASU NIE DA SIĘ COFNAĆ. POMYŚL, ZANIM ZAŻYJESZ DOPALACZ!!!**

O autorach

dr n. o zdr. Łukasz Kołodziej – absolwent Wydziału Chemii Uniwersytetu Warszawskiego. Stopień doktora uzyskał na Wydziale Medycznym Imperial College London. Obecnie jest w procesie certyfikacji na instruktora terapii uzależnień w Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W fundacji Rozwoju Regionalnego Viribus Unitis Ł. Kołodziej zajmuje się projektami związanymi z profilaktyką uzależnień wśród osób Głuchych. Prowadzi też lokalny punkt konsultacyjny dla osób uzależnionych (www.punktkonsultacyjny.eu).

mgr Katarzyna Podgórni – edukator oraz doświadczony tłumacz języka migowego. Wykładowca SignWriting. Od lat współpracuje z Fundacją Rozwoju Regionalnego Viribus Unitis.

mgr Jakub Józefiak – współzałożyciel Fundacji Rozwoju Regionalnego Viribus Unitis. Od lat działa na rzecz osób Głuchych zarówno w kraju, jak i zagranicą. Jest też współautorem podręcznika do SignWriting.